

Національний технічний університет України
“Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”
Національний університет “Києво-Могилянська академія”
Інститут телекомунікацій і глобального інформаційного простору НАН України
Донецький державний університет управління
Вища економіко-гуманітарна школа (Польща)

СТАЛИЙ РОЗВИТОК — ХХІ СТОЛІТТЯ: УПРАВЛІННЯ, ТЕХНОЛОГІЇ, МОДЕЛІ

Дискусії 2018

Коллективна монографія

**Київ, Україна
2018**

Вступне слово	10
Розділ 1.СТАЛИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ: ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ, МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	11
1.1. Сталий розвиток України: реалії і перспективи (<i>Міненко М.А.</i>)	11
1.2. Оцінка сталої ресурсоефективності продукту на основі Мірс-аналізу (<i>Бендюг В.І., Комариста Б.М.</i>)	22
1.3. Щодо формування індексу рівня розвитку науково-технічного потенціалу (<i>Полумієнко С.К.</i>)	31
1.4. Індустріальна політика сталого розвитку: вітчизняний контекст змісту і пріоритетів (<i>Кіндзерський Ю.В.</i>)	36
1.5. Стратегічні сценарії сталого розвитку регіонів (<i>Харазішвілі Ю.М., Ляшенко В.І.</i>)	44
1.6. Еволюція механізмів контролю за використанням та охороною земель в забезпеченні сталого розвитку держави (<i>Михайлов А.М., Гончаров В.В., Канівець О.М.</i>)	55
1.7. Problemy i szanse Ukrainy w ramach nowych międzynarodowych projektów komunikacyjnych (<i>Sukhorukov A.I.</i>) — Проблеми і шанси України в рамках нових міжнародних комунікаційних проєктів (<i>Сухоруков А.І.</i>)	66
1.8. Еко-інноваційний індекс як інструмент оцінювання результативності інноваційної діяльності в контексті сталого розвитку (<i>Мусіна Л.А., Кваша Т.К.</i>)	77
1.9. Теоретичний дискурс сталого розвитку сфери охорони здоров'я України (<i>Корнійчук О.П.</i>)	87
1.10. Концепція освіти суспільства сталого розвитку (симбіотичного землекористування) (<i>Хилевич М.В.</i>)	93
1.11. Характеристика банківського сектору України з позиції впливу на рівень національної безпеки (<i>Копитко М.І., Живко З. Б., Ільків Ю.І.</i>)	107
1.12. Екосистемний фактор забезпечення сталого просторового розвитку (<i>Колмакова В.М.</i>)	116
1.13. Сталий розвиток та людський капітал (<i>Залюбінська Л.М., Скорик М.Л.</i>)	122

1.14. Воєнно-економічна безпека держави: від стійкості до розвитку (Ляшенко О.М.)	127
1.15. Історичні чинники формування загроз у сфері економічної та екологічної безпеки як виклики переходу України до сталого розвитку (Лісовський С.А., Лісовська О.Л.)	133
1.16. Науково-теоретичні та методологічні засади запровадження механізмів сталого розвитку регіону (Романченко Т.Т.)	142
1.17. Сучасні виміри сталого розвитку (Жарова Л.В.)	150
1.18. Інститути та інституалізація сталого регіонального розвитку (Слезак Міхал)	157

Розділ 2. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

163

2.1. Інноватика як ключовий фактор переходу України до сталого розвитку (Горголюк Я.Ю., Лукьянова Ю.О., Толмачов С.С., Харічков С.К.)	163
2.2. Еколого-економічна безпека як підґрунтя сталого розвитку держави (Балджи М.Д., Котова І.М.)	175
2.3. Аналіз позицій України у міжнародних рейтингах інноваційного розвитку (Ілляшенко С.М., Шипуліна Ю.С., Ілляшенко Н.С.)	182
2.4. Економіка замкненого циклу: концептуалізація та розробка підходів щодо введення в дію (Шевченко Т.І., Лозинська І.В.)	193
2.5. Транскордонне еколого-економічне співробітництво України — інструмент реалізації концепції сталого розвитку в прикордонних регіонах (Дубовіч І.А.)	202
2.6. Особливості переходу до сталого розвитку сільських громад (Пустова С.О., Боголюбов В.М.)	210
2.7. The evaluation of the Kyiv urban system performance as a sustainable city (Radomska M.M., Horobtsov I.V.) — Оцінка відповідності урбосистеми Києва вимогам сталого міста (Радомська М.М., Горобцов І.В.)	226
2.8. Екологізація підприємств готельного господарства регіону як фактор інноваційного розвитку (Нездоймінов С.Г.)	232
2.9. Інноваційна технологія екранування фізичних полів антропогенного походження (Глива В.А., Тихенко О.М.)	242
2.10. Institutional framework for climate change adaptation as a component of sustainable development: EU experience (Maruniak E.O., Semanova T.V.) — Інституційні основи адаптації до зміни клімату як компонент сталого розвитку: досвід країн ЄС (Маруняк Є.О., Семенова Т.В.)	245

Запропонована версія є відкритою системою, де одночасно потребує у майбутньому як структурування інфраструктурного сектору національної економіки за його функціонально-компонентними складовими, так саме і структурування стратегічних напрямів інноваційних рішень його розвитку.

Наведене авторське бачення проблем інноватики не є вичерпним, що дає підстави для подальших дискусій та знаходження найбільш раціональних відповідей на предмет конструктивного втілення в стратегічному баченні розвитку України.

2.2. Еколого-економічна безпека як підґрунтя сталого розвитку держави²⁹⁸

Актуальність. Загострення екологічних проблем, яке призводить до негативних тенденцій у соціально-економічному розвитку країн світу, поставило людство перед необхідністю формування нового світогляду. Сталий розвиток визнано на глобальному рівні як основний напрям розвитку цивілізації XXI століття, який декларується як новий імператив для наступного покоління, що вимагає переосмислення існуючих цінностей, кардинальної зміни світогляду, пріоритетів, інших норм та форм раціональності. Порушення балансу “природа-людство” виявляється перш за все у погіршенні здоров’я націй, зменшенні тривалості життя при народженні, значному соціальному розшаруванні у суспільствах внаслідок нерівних можливостей доступу до ресурсів. У зв’язку з цим виникає об’єктивна необхідність у дослідження взаємозв’язку між безпекою та сталим розвитком, виокремленні причин та наслідків, визначенні характеру взаємовпливу.

Природно, що еколого-економічна безпека є частиною національної безпеки держави, адже вона надає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі і характеризує здатність національної економіки до сталого та збалансованого зростання²⁹⁹. Забезпечення еколого-економічної безпеки набуває пріоритетного значення для подальшого розвитку України, просування її національних інтересів, тому актуальність цих питань не викликає сумнівів. Для будь-якого розвитку національної економіки пріоритетним завданням виступає підвищення рівня еколого-економічної безпеки. Концепція сталого розвитку економіки передбачає досягнення гармонізації між екологічною, економічною та соціальною складовими сталого розвитку, в зв’язку з цим, на сучасному етапі постає питання досягнення такого рівня безпеки, який би відповідав принципам сталого розвитку.

298 Автори Балджи М.Д., Котова І.М.

299 Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 N 1277 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://meold.kmu.gov.ua/minec/control/uk/publish/category/main?cat_id=38738

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання безпеки та сталого розвитку є об'єктом дослідження зарубіжних та вітчизняних вчених. Серед закордонних науковців значну увагу проблемі екологічної безпеки приділяли К. Гофман, Р. Коуз, Д. Медоуз, Н. Райдерс, Н. Реймерс, К. Ріхтер та інші. Питання, пов'язані з екологічною безпекою, концептуальними засадами її забезпечення висвітлюються у теоретичних та практичних роботах багатьох вітчизняних науковців. В цьому зв'язку доречно відзначити вклад: Г.О. Білявського, Б.В.Буркинського, О.О. Веклич, В.А. Голяна, Б.М. Данилишина, В.С. Деньги, Л.В. Жарової, С.М. Ілляшенка, В.М. Ісаєнка, А.Б. Качинського, О.В.Прокопенко, П.М. Скрипчука, А.В. Татарінова, Ю.Ю. Туниці, І.М. Синякевича, О.М. Хіміча, С.К. Харічкова, Є.В. Хлобистова, А.В. Яцика.

Новизна дослідження полягає в поглибленні теоретичних знань щодо природи, можливостей, наслідків впровадження принципів еколого-економічної безпеки в державі; теоретичному обґрунтуванні впливу ощадливого використання ресурсного потенціалу на розвиток регіонів через створення сприятливого соціального, економічного та екологічного середовища, а також у виявленні перспектив еколого-економічної безпеки при використанні ресурсів й формування інноваційного клімату.

Основна частина. Метою статті є дослідження взаємозв'язку між рівнем еколого-економічної безпеки та сталим розвитком, задля визначення характеру взаємовпливу.

Нагальною потребою ХХІ століття стає формування такого способу життя, який був би основою довготривалого ощадливого гармонійного розвитку людства. Науково-технічний прогрес, нові технології самі по собі не здатні подолати загрози, що постали перед людством. Потрібна нова філософія, нова політика, нові моральні орієнтири — зобов'язання кожної людини і людства в цілому. Загалом, йдеться про систему цінностей, складову культурного світобачення кожної людини і суспільства в цілому, яка не залежала б від економічних сплесків чи занепадів, зміни політичної влади, у якій би захист і збереження природи, турбота про людину, її життя і дотримання її прав вважались такими ж важливими, як і саме життя. Саме на таких засадах сформувалося поняття сталий розвиток та обґрунтована необхідність його запровадження на державному рівні.

В основі сталого розвитку держави знаходиться наявність певного ресурсного потенціалу, який дозволяє вирішувати поставлені економічні, соціальні та екологічні проблеми на умовах досягнення рівноваги між ними для забезпечення якісного рівня життя людини та впровадження зобов'язань нинішнього покоління, які гарантують таке збереження ресурсів, щоб рівень добробуту наступних поколінь лишався не нижчим за сучасний³⁰⁰.

Поняття сталого розвитку уперше було сформульовано у доповіді "Our Common Future" ("Наше спільне майбутнє") голови Міжнародної комісії з питань екології та розвитку ООН Гру Харлем Брутланд у 1987 році. Воно трактувалося наступним чином: "це такий розвиток суспільства, який задовольняє

300 Сталий розвиток суспільства: роль освіти. Путівник / В.Підліснюк — К.: Видавництво СПД "Ковальчук", 2005. — С. 11.

потреби нинішніх поколінь і не ставить під загрозу можливості наступних поколінь задовольняти свої потреби”³⁰¹. На 2-й Конференції ООН з навколишнього середовища (Ріо-де-Жанейро, 1992 р.) розкрито основні положення сталого розвитку, задекларовані у програмному документі “Порядок денний XXI століття” або “Програма 21”. “Декларація Ріо” закріпила 27 найважливіших принципів охорони довкілля у контексті забезпечення сталого розвитку. Наступні міжнародні зустрічі — конференція в Кіото (1997 р.), відома як “Кіотський протокол”; 3-я Конференція ООН з проблем клімату Землі (Бонн, 2001 р.); 4-та Конференція ООН (Йоганнесбург, 2002 р.) — сприяли координації зусиль усіх країн і виробленню на цій основі стратегії рішучих дій і практичних заходів у подоланні впливу техногенних факторів на довкілля. Необхідно зазначити, що поняття сталий розвиток не є тотожним поняттям економічно стабільний і екологічно безпечний розвиток (екорозвиток). Адже мова не йде тільки про забезпечення прогресу економіки та ресурсів для неї або лише про збереження природи.

Поняття сталого розвитку виражає дві найважливіші ідеї:

- розв’язання економічних, соціальних та екологічних проблем і досягнення рівноваги між ними для забезпечення якісного рівня життя людини;
- впровадження зобов’язань нинішнього покоління, які гарантують таке збереження природних, соціальних та економічних ресурсів, щоб рівень добробуту наступних поколінь лишався не нижчим за сучасний.

Головні принципи сталого розвитку включають:

- “задоволення потреб”, коли на перший план висуваються потреби найбідніших прошарків населення;
- “встановлення обмежень”, а саме, на розвиток людства та стан технологій накладаються обмеження задля збереження довкілля.

Сталий розвиток передбачає ошадливе ставлення до довкілля, коли люди братимуть від природи лише необхідне для власного життя, обов’язково зважаючи на те, чи зможе природа відновити даний ресурс. Тому концепція сталого розвитку, досягти якого є пріоритетом для будь-якої країни, є загальноприйнятою у світі. Сталий розвиток визнано на глобальному рівні як основний напрям розвитку кожної держави у XXI столітті, який декларується в якості нового імперативу для наступного покоління; нової сходинки розвитку, на яку повинно зійти людство у своєму поступі, що вимагає переосмислення існуючих цінностей, кардинальної зміни світогляду, пріоритетів, етичних і інших норм та форм раціональності³⁰².

Ідея сталого розвитку полягає в гармонійному поєднанні розвитку економічного потенціалу із збереженням навколишнього природного середовища та його поступовим поліпшенням, яке досягається завдяки проведенню екологізації усіх процесів соціально-економічного розвитку.

301 Our Common Future: Report of the World Commission on Environment and development [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf>

302 Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Комплексної програми реалізації на національному рівні рішень, прийнятих на Всесвітньому саміті зі сталого розвитку, на 2003-2015 роки” від 26 квітня 2003 р. № 634 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/634-2003-%D0%BF>

Сталий розвиток — це система взаємоузгоджених управлінських, економічних, соціальних, природоохоронних заходів, спрямованих на формування системи суспільних відносин на засадах довіри, партнерства, солідарності, консенсусу, етичних цінностей, безпечного навколишнього середовища, національних джерел духовності. В основі сталого розвитку лежать невід’ємні права людини на життя та повноцінний розвиток. Виокремлюють три складові сталого розвитку: економічну, екологічну та соціальну. Економічна складова визначає переоцінку економічною теорією ролі екологічного фактора в економічному розвитку, визначення нових пріоритетів, відмову від тупикових сучасних моделей економічного розвитку і споживання; поступове скорочення негативного впливу на природу техногенного типу економіки, перехід на позицію “людина як мета економічного зростання, а не його засіб”. З точки зору екологічної складової, головним завданням сталого розвитку є збереження екосистем для підтримання життя всього людства. Для цього необхідним є: визначення кордонів, в яких має розвиватись цивілізація; охорона і раціональне використання ресурсів, зокрема прісної води, морів, океанів, а також землі, повітряного басейну; збереження біологічного різноманіття; боротьба з винищенням лісів; видалення відходів. Соціальна складова перш за все орієнтована на людський розвиток, на збереження стабільності громадських та культурних систем, на зменшення кількості конфліктів у суспільстві. Людина стає не об’єктом, а суб’єктом розвитку, внаслідок того, що приймає активну участь у процесах формування життєдіяльності, прийнятті та реалізації рішень, контролі над їх виконанням. В межах концепції сталого розвитку пріоритетним завданням для всіх країн світу є екологічна безпека, яка є складовою національної безпеки й виступає сукупністю природних, соціальних, технічних та інших умов, що забезпечують якість і безпеку життя та діяльності населення, яке проживає на певній території, та досягнення стійкого стану природної екосистеми. Забезпечення екологічної безпеки є програмою дій, спрямованих на досягнення намічених цілей. Захист від екологічної небезпеки означає проведення системи заходів, спрямованих на усунення або обмеження дії факторів екологічного ризику, що призводить до його зниження до прийнятного рівня. Запобігання економічної небезпеки являє собою здійснення превентивної системи заходів, спрямованих на виключення або мінімізацію ймовірності появи і дії потенційних і наявних факторів екологічного ризику з метою не перевищення ними прийнятного рівня.

Головною метою процесу забезпечення безпеки є поліпшення стану навколишнього природного середовища і ослаблення впливу факторів забруднення навколишнього середовища на здоров’я населення. Досягти мети безпеки можливо шляхом вдосконалення системи державного управління охороною навколишнього середовища та природокористуванням за наступними напрямками:

— реструктуризація промислового виробництва, виведення з експлуатації застарілих виробництв і устаткування, впровадження екологічно чистих технологій і виробництв;

— розвиток нормативно-правової бази та економічного механізму охорони навколишнього середовища і природокористування;

- вдосконалення системи екологічного моніторингу, розширення інформаційного забезпечення;
- вдосконалення системи екологічного виховання та освіти;
- розширення участі громадськості у вирішенні проблем безпеки з використанням вітчизняного досвіду та підходів, які використовують у зарубіжних країнах.

Розглядаючи розвиток держави у динаміці за рахунок наявних ресурсів, поняття економічної безпеки доцільно визначити як тотожне поняттю сталості процесу соціально-економічного розвитку.

У сучасних умовах економічна безпека формується під впливом складного комплексу чинників. Так, за “Методичними рекомендаціями щодо розрахунку рівня економічної безпеки України”, затвердженими Наказом Міністерства економічного розвитку та торгівлі від 29.10.2013 № 1277, основними складовими виступають: виробнича, демографічна, енергетична, зовнішньоекономічна, інвестиційно-інноваційна, макроекономічна, соціальна, продовольча та фінансова безпека³⁰³. Досліджуючи економічну безпеку на рівні регіону науковці не поділяють загальної думки щодо визначення складових. Так, наприклад, Т.М. Качала обґрунтовує доцільність фінансової, енергетичної, соціальної, інвестиційної, науково-технологічної та зовнішньоекономічної безпеки³⁰⁴. На рівні підприємства автори, які досліджували питання економічної безпеки, виділяють багато різних функціональних складових, до яких включено наступні групи: 1) фінансова, інтелектуальна, техніко-технологічна, політико-правова, інформаційна, екологічна, ринкова, силова; 2) фінансова, кадрово-управлінська, виробнича, маркетингова, інтерфейсна, екологічна, силова; 3) фінансова, кадрова, виробнича, маркетингова, інноваційно-інформаційна, безпека з охорони праці, силова. Доцільно підкреслити, що неузгоджена кількість та назви складових економічної безпеки ускладнює розробку єдиної системи показників оцінки рівня економічної безпеки та подальший моніторинг стану економічної безпеки³⁰⁵.

Аналіз підходів щодо розуміння сутності поняття “економічна безпека держави” дозволяють зробити висновок, що економічна безпека держави впливає на всі структурні елементи, визначаючи економічну безпеку регіонів, галузей економіки, суб’єктів господарювання, суспільства та окремих індивідуумів. В той же час економічна безпека держави акумулює у собі ризики, накопичені на всіх рівнях економіки, що дозволяє зробити висновок про існування взаємозалежного зв’язку між структурними елементами та економічною безпекою держави в цілому. За цих обставин можна стверджувати, що економічна безпека впливає на весь комплекс економічних відносин, а саме виробництво, розподіл, обмін і споживання матеріальних благ. З іншого боку, як базис національ-

303 Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>

304 Сучасні перспективи розвитку системи економічної безпеки держави та суб’єктів господарювання: монографія / І.П. Мігус. — Черкаси: ТОВ “Макалут”. — Черкаси, 2012. — С. 29.

305 Лойко В.В. Технологічна безпека як складова економічної безпеки / В.В. Лойко // Ефективна економіка — №5. — 2015 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [file:///C:/Documents%20and%20Settings/Кафедра/Мои%20документы/Downloads/efek_2015_5_7%20\(1\).pdf](file:///C:/Documents%20and%20Settings/Кафедра/Мои%20документы/Downloads/efek_2015_5_7%20(1).pdf)

ної економічної системи економічна безпека є найважливішою умовою, що визначає характер розвитку всього комплексу економічних відносин³⁰⁶.

Розгляд існуючих підходів до класифікації наявних факторів показав, що вони не в достатній мірі враховують ресурсні особливості регіонів. В ході дослідження було встановлено, що при обліку чинників, які дозволяють забезпечити економічну безпеку держави, необхідна їх деталізація за напрямками впливу. Виходячи з вищевикладеного, запропоновано наступне групування креативних чинників при визначенні ресурсного середовища:

— координуючі — впливають на ефективність механізму координації господарського розвитку соціально-економічних суб'єктів господарювання;

— функціонуючі — забезпечують сприятливість ресурсного середовища для перспективного розвитку;

— забезпечуючі — впливають на ресурсне забезпечення суб'єктів;

— комунікаційні — пов'язані з обміном ресурсного потенціалу на внутрішньому й зовнішньому рівнях.

Досліджуючи ресурсне середовище, вагому роль відіграють чинники забезпечення економічної безпеки, які дозволяють при нерівномірній наявності ресурсів, врегулювати процес господарювання, сприяючи розробці інформаційної бази, забезпеченню необхідним потенціалом, обміну між суб'єктами господарювання, врегулювання соціально-економічних відносин між певними регіонами, захисту їх економічних інтересів та забезпеченні захищеності від зовнішніх та внутрішніх факторів.

Для окремих суб'єктів господарювання можуть бути проведені відповідні розрахунки та визначені показники, що висвітлять загальну картину наявності ресурсів у певних регіонах та ефективності їх використання, що дозволить провести обґрунтування прийнятих господарських рішень та розробити стратегії виходу із небезпечних ситуацій.

З метою виявлення сильних і слабких сторін, які потребують найбільшої уваги і зусиль з боку держави, розроблено SWOT-аналіз впровадження положень сталого розвитку та забезпечення еколого-економічної безпеки (табл. 1). Перед початком SWOT-аналізу комплексно зосереджуються на ймовірних загрозах і можливостях, що постають перед державою на рівні регіональних утворень та з'ясовується, які загрози є найбільш імовірними та вірогідність виникнення певних ризиків, що саме й потребують найбільшої уваги і концентрації зусиль з метою їх усунення. Оцінюючи можливості, слід зважити на їх потенційну привабливість і ймовірність їх реалізації, а також те, чи заплановані вигоди можуть перевершити ймовірні втрати й ресурси, внаслідок реалізації можливостей. Іноді можливості несуть в собі як велику привабливість, так і великий ризик.

SWOT-аналіз здатен окреслити сторони, які можуть стати ключовими факторами сталого розвитку й визначити шляхи реалізації перспектив, що дозволить ідентифікувати різні реальні можливості.

306 Лекарь С.І. Економічна безпека України: поняття та сутність термінології [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www2.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvse/01_2012/12sitst.pdf

SWOT-аналіз впровадження положень сталого розвитку та забезпечення еколого-економічної безпеки

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> — наявність законодавчо-нормативної бази; — регламентація питань із соціально-економічного розвитку в офіційно затверджених стратегіях областей і держави; — визначення завдань впровадження сталості як пріоритетних цілей національної політики; — віднесення питань реалізації впровадження сталого розвитку до компетенції центральних органів виконавчої влади в сфері управління економікою, використанням ресурсів, житлово-комунальним господарством; — включення до статистичної системи держави даних, що дозволяють оцінити успішність проведеної політики; — активність науковців у сфері розробки системи конкретних показників сталого розвитку 	<ul style="list-style-type: none"> — відсутність контролю за виконанням положень сталого розвитку з критеріями забезпечення безпеки; — відсутність комплексного програмного документа, що визначає стратегію сталого використання ресурсного потенціалу; — відсутність єдиного центру з реалізації впровадження положень сталості та безпеки, що координує дії центральних органів виконавчої влади у сфері управління економікою та використанням ресурсного потенціалу; — відсутність системи конкретних показників сталого розвитку, в тому числі, індикаторів забезпечення еколого-економічної безпеки; — не зацікавленість органів місцевого самоврядування та територіальних громад у забезпеченні впровадження положень сталості та забезпечення безпеки; — не опрацьованість економічних механізмів та стимулів для сталого розвитку й еколого-економічної безпеки; — недостатнє інформаційне забезпечення, відсутність єдиної бази даних і системи інформації про існуючий закордонний досвід впровадження принципів сталості, наявність ресурсного потенціалу, позитивні практики реалізації положень безпеки
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> — створення наукових координаційних центрів з впровадження принципів сталості та забезпечення безпеки; — затвердження державних систем показників сталого розвитку, в тому числі, індикаторів еколого-економічної безпеки; — законодавча регламентація участі органів місцевого самоврядування в забезпеченні впровадження принципів сталості та забезпечення безпеки; — нормативне закріплення економічних механізмів і стимулів для сталого розвитку й еколого-економічної безпеки; — формування єдиної бази даних і системи інформації про державну та регіональну політику, позитивних практиках впровадження сталості та безпеки; — розробка комплексних програмних документів, що визначають стратегію сталості із забезпечення еколого-економічної безпеки 	<ul style="list-style-type: none"> — неузгодженість дій центральних органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування щодо реалізації впровадження сталості та забезпечення безпеки; — відсутність адекватної оцінки успішності політики еколого-економічної безпеки; — економічна незацікавленість суб'єктів господарювання та споживачів в сталому розвитку; — незначні можливості участі громадськості в управлінні ресурсами і прийнятті рішень суперечливості і, як наслідок, недостатня ефективність національного законодавства в питаннях регламентації питань сталості та забезпечення безпеки; — безконтрольність використання природних ресурсів, відтік людських ресурсів з регіонів; — загострення сировинних, паливних, енергетичних, водних і екологічних проблем; відсутність екологічної оцінки при будівництві нових промислових та житлових об'єктів; — не задіяння проектів комплексного природокористування, що забезпечують високий рівень еколого-економічної безпеки; відсутність активізації впровадження нових ресурсозберігаючих технологій

Таким чином, проведений аналіз впровадження положень сталого розвитку та забезпечення еколого-економічної безпеки свідчить про необхідність нейтралізації існуючих слабких сторін та загроз. Для цього запропоновані заходи, які окреслені в можливостях, що дозволять підняти ступінь відповідальності ресурсокористувачів; впровадження управлінських рішень раціонального використання природних ресурсів й охорони довкілля; залучити процес забезпечення еколого-економічної безпеки суспільства на основі дослідження закордонного досвіду та запровадження інноваційних технологій. В результаті реалізації запропонованих заходів сильні сторони перекриють слабкі, можливості будуть ефективно використовуватися, а загрози нейтралізуються, що дозволить оптимізувати еколого-економічну складову сталого розвитку та реалізувати положення еколого-економічної безпеки.

Висновок. У результаті проведеного дослідження обґрунтована теоретична база принципів еколого-економічної безпеки, яка виступає підґрунтям сталого розвитку держави. Досліджено вплив ощадливого використання ресурсного потенціалу на розвиток регіонів через створення сприятливого соціального, економічного та екологічного середовища, а також у виявленні перспектив еколого-економічної безпеки при використанні ресурсів й формування інноваційного клімату. Доведена необхідність вдосконалення групування чинників при визначенні ресурсного середовища, які характеризують забезпечення еколого-економічної безпеки держави. Розроблено SWOT-аналіз впровадження положень сталого розвитку й забезпечення еколого-економічної безпеки та визначені шляхи реалізації перспектив, що дозволять ідентифікувати різні реальні можливості.

2.3. Аналіз позицій України у міжнародних рейтингах інноваційного розвитку³⁰⁷

Світова практика свідчить, що на чільних місцях у рейтингу країн за рівнем соціально-економічного розвитку знаходяться ті, які стали на шлях інноваційного зростання. Для України, основу економіки якої становлять виробництва III та IV технологічних укладів, зволікання з переходом до інноваційного розвитку загрожує системним відривом від економічно-розвинених країн через несумісність техніки, технологій, методів управління, стандартів якості життя населення тощо. В цих умовах загострюється проблема визначення перспективних напрямів випереджаючого інноваційного зростання, розроблення і реалізації стратегій інноваційного розвитку в руслі обраних напрямів.

Вибір і обґрунтування напрямів інноваційного розвитку вітчизняної економіки які дозволять реалізувати і посилити її відносні конкурентні пере-

307 Автори Ілляшенко С.М., Шипуліна Ю.С., Ілляшенко Н.С.